

Caseta 1

Analiză comparativă între indicele armonizat și cel național al prețurilor de consum

Aderarea României la Uniunea Europeană implică o creștere a importanței acordate indicelui armonizat al prețurilor de consum (IAPC), întrucât criteriul de convergență nominală privind inflația (ce trebuie îndeplinit) pentru intrarea în zona euro este exprimat în termeni de IAPC, iar Banca Centrală Europeană definește stabilitatea prețurilor ca fiind dată de o creștere anuală a IAPC sub 2 la sută, dar apropiată de acest nivel. Astfel, este necesar să prezentăm o analiză succintă a acestui concept și a diferențelor față de definiția națională (IPC).

IAPC măsoară modificările survenite în nivelul prețurilor și tarifelor aferente bunurilor și serviciilor care fac obiectul comerțului cu amănuntul pe teritoriul României, coeficienții de ponderare fiind derivați din structura cheltuielilor realizate în acest scop de consumatorii români și străini. Prin urmare, indicele armonizat se bazează pe principiul „intern” al conceptului de consum, luând în calcul consumul tuturor gospodăriilor de pe teritoriul economic al țării, indiferent de venit, naționalitate, statut rezidențial sau social (excepție fac ambasadatele străine aflate în România). Concret, definiția acestui indice impune nu numai luarea în considerare a consumului rezidenților, ci și a cheltuielilor efectuate de vizitatorii străini în România.

Din punct de vedere conceptual, aceasta este o diferență majoră față de IPC, care utilizează principiul „național” al consumului, respectiv urmărește cheltuielile de consum ale rezidenților indiferent dacă sunt efectuate în interiorul sau în afara granițelor țării. Incluziunea acestora din urmă se bazează pe datele oferite de balanța de plăți și se referă, practic, la consumul de servicii turistice și de transport din străinătate (limitele sistemului informațional nu permit decelarea cheltuielilor externe de altă natură).

Ca regulă generală, IAPC acoperă numai consumul monetar al populației, consecințele practice ale utilizării acestui concept fiind:

- (i) excluderea taxelor către stat care nu reprezintă contravaloarea unor bunuri sau servicii;
- (ii) excluderea plăților de dobânzi și comisioane aferente creditelor (se consideră că acestea constituie mai curând costuri de finanțare decât cheltuieli de consum);
- (iii) înregistrarea aceluși nivel al prețurilor plătit efectiv de consumator (de exemplu, se include taxa pe valoarea adăugată și se iau în considerare prețurile cu discount din timpul sezonului de reduceri).

În principiu, același concept guvernează și IPC național, în condițiile în care se exclud: consumul din resurse proprii, cheltuielile cu caracter de investiții și acumulare, dobânzile plătite la credite, ratele de asigurare, amenzile, impozitele etc., precum și cheltuielile aferente plății muncii pentru producția agricolă a gospodăriilor individuale. Singura diferență este aceea că IAPC include cheltuielile de asigurare pentru mijloace de transport; pentru celelalte categorii de asigurări (locuință, sănătate, etc.) ponderile sunt încă nule.

O altă diferență între metodologia IAPC și definiția națională constă în utilizarea de către IAPC a conceptului de „cheltuieli nete de rambursări” în cazul medicamentelor (se deduc sumele compensate) și al primelor de asigurare (se deduc despăgubirile).

În ceea ce privește modul de calcul, atât IAPC, cât și IPC sunt indici Laspeyres cu bază fixă, diferențe existând totuși la nivelul sistemelor de ponderare. Pe de o parte, acestea rezultă din disjuncția intern/național descrisă anterior, iar pe de altă parte din agregarea diferită la nivel de grupe și subgrupe.

Astfel, IAPC utilizează clasificarea COICOP – convenită de CEE/Eurostat/OECD pentru a asigura comparabilitatea indicilor la nivel european –, care cuprinde 12 diviziuni detaliate în 39 de grupe și 93 de clase de mărfuri și servicii. De precizat faptul că ponderile folosite nu reprezintă media unui „coș european”, ci sunt specifice României, fiind astfel respectat principiul asigurării reprezentativității cheltuielilor pentru fiecare economie în parte.

În cazul IPC, nomenclatorul utilizat este structurat pe 3 nivele de agregare (grupe, posturi și sortimente) și anume: (i) grupa mărfurilor alimentare, care cuprinde 54 de posturi și 360 de sortimente; (ii) grupa mărfurilor nealimentare (112 posturi și 947 de sortimente) și (iii) grupa serviciilor (56 de posturi și 423 de sortimente).

În ambele cazuri, sistemele de ponderare utilizate în anul t se bazează în principal pe rezultatele *Anchetei bugetelor de familie* realizate în anul $t-2$ și se actualizează în fiecare an. Pentru calculul IAPC, acestea sunt completate cu informațiile referitoare la consumul turiștilor străini în România furnizate de Institutul Național de Cercetare și Dezvoltare în Turism. Așa cum s-a precizat anterior, datele suplimentare cu privire la cheltuielile cetățenilor români în exteriorul țării necesare la calcularea IPC sunt obținute din balanța de plăți (balanța serviciilor).

În ceea ce privește disponibilitatea datelor privind IAPC, acestea sunt calculate de către Institutul Național de Statistică și transmise Oficiului de Statistică al Comunităților Europene (Eurostat) conform metodologiei agreeate de acesta încă din 2001; datele pentru perioadele precedente sunt estimate pe baza IPC național.

Statutul celor doi indici nu se modifică esențial după aderarea la Uniunea Europeană decât, probabil, în sensul utilizării în mai mare măsură a IAPC în analizele economice, în special pentru compararea performanțelor privind inflația cu celelalte state membre. Scopul IAPC nu este acela de a se substitui definiției naționale, ci doar de a conferi comparabilitate la nivel european.